

בדין הזות ארון הקודש ממקומו – יש מביאים מסוגיתנו ראייה להתיר. ע"ע בענין זה בשו"ת דובב מישרים ח"ג נג. ובמה שכתב הראב"ד שכל כלי שמותר לטלטלו אינו נחשב 'עשוי לנחת' – ע' בטורי אבן; דובב מישרים שם; חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב כג, ג. וע"ע סדרי טהרה דף נז: מנחת שלמה ח"א עב, ג ד"ה וראיתי.

*

תשמישי מצוה ותשמישי קדושה –

'... וגם כי קדושת ואור המצוה אשר תשכין אורה על אותו הדבר והחפץ אשר בו ועל ידו תעשה המצוה, אינו שורה עליהם רק לפי שעתו בעת שהמצוה נעשית בהם, אבל אחר שנעשה בהן מצותן, הקדושה והאור מתעלה ומסתלק מהם תיכף ונשאר כבראשונה, אבל התורה הקדושה כל מקום שתזריח ותופיע אורה וקדושתה פעם אחת, קדושת עולם תהיה לו ונשאר תמיד בקדושתו, כמו ששנינו בבביתא שתשמישי מצוה נזרקין לאחר שנעשה מצותן ותשמישי קדושה נגנזין. ולכן מנו שם תשמישי תפילין ומזוזות בכלל תשמישי קדושה, מחמת פרשיות התורה שהיו מונחים בתוכם פעם אחת...' (מתוך נפש החיים ד, ל). ע"ע בפירוש רש"ר הירש ויקרא ויט (מצוטט ביוסף דעת זבחים צד).

*

'ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם' –

רמז לדבר בסמיכות הכתובים; ואשם את הלחת בארון אשר עשיתי ויהיו שם... שם מת אהרן ויקבר שם. וטעם יש בדבר, לומר קיים זה מה שכתוב בזה (עפ"י בעל הטורים עקב יח).

דף כז

'ואלישע דעבד ברחמי הוא דעבד'. יש שכתבו טעם בדבר, כי אילו היה אלישע מחיה את בן השונמית על ידי שם קדוש, לא היה בו כח הדיבור, כמו הנוצר מספר יצירה שאין יכול לדבר (ע' בסנהדרין סה: עפ"י הגהות מהרש"ם). ויש מפרשים על פי מה שאמרו בירושלמי שיודעי שם המפורש אסור להם ליהנות מאחרים, והרי אלישע היה נהנה מאחרים [ואמרו 'הרוצה ליהנות – יהנה כאלישע'], על כרחך שלא השתמש בשמות והשבעות אלא היה עושה הכל על ידי תפילה (עפ"י שו"ת חתם סופר או"ח קצו-קצח. מובא כל זה במגדים חדשים ברכות י: ע"ש).

ע"ע בספר צדקת הצדיק עב רי; פוקד עקרים עמ' 29.

'אמר אביי הלכך האי צורבא מרבנן...'. ביטוי זה, 'הלכך האי צורבא מרבנן...' נמצא בש"ס שלש פעמים (כאן ובפסחים ד. ובביצה כ:), ושלשתם אביי אמרם.

'במה דברים אומרים בשאין שם חבר עיר אבל יש שם חבר עיר תינתן לחבר עיר'. רש"י ועוד ראשונים מפרשים 'חבר עיר' – תלמיד חכם המתעסק בצרכי צבור (וע"ע בערוך השלחן י"ד רנו, יז). ואילו הראב"ה חולק וסובר שאין הדבר תלוי בת"ח אלא 'חבר עיר' זהו גבאי צדקה, ומקום שאין בו חבר עיר היינו שכל אחד נותן לעניים כפי חפצו ואין גבאים הגובים לעניים באופן מסודר.

(ע"ב) 'צד אחד ברבית'. כלומר, רבית גמורה היא בשני צדדים; המלוה והלווה, אבל העושה שדהו מכר על תנאי, לגבי לוקח הרי זו רבית, שאם יביא לו הלה דמים הרי הוא צריך להחזיר את השדה בעל כרחו [ונמצא כמי שהלוה מעות לחברו וקיבל שכר על זמן המתנת המעות], אבל לגבי המוכר אין זו רבית, שאם ירצה לא יחזיר לו מעות והמקח קיים ואינו בא לידי רבית (עפ"י רבנו חננאל).

'מאי טעמא לא אמרת לי כי ברכתך וכן למר'. כתב הב"ח: אף על פי שלא היה שום ריוח לרב הונא במה שנתכסה בשיראין, אעפ"כ הקפיד רב כי שמא היתה אותה שעה עת רצון והיה ביד רב הונא לברכו. ומבואר מדברי הגמרא שהזוכה לקבל השפעה ממרום, הנו כבעלים על אותו שפע להכניס אחרים תחת כנפיו, שיהנו גם הם מהשפע היורד עליו, כמו כאן, יכול היה רב הונא להמשיך השפעת הברכה גם על רב על ידי אמירת 'וכן למר'. ואעפ"י שאת הברכה קיבל מרב, בכל זאת כיון שההשפעה יורדת עליו, הריהו הבעלים [ופעמים שצינור השפע מתיחד בדרך מסוימת אשר רק דרכה תעבור שפעת הטובה, לכך השפעת הברכה לרב היתה צריכה לעבור דרך רב הונא]. ולדברי הב"ח יתכן שאדם זה שנכנס תחת כנפיו יהנה הרבה יותר מבעל ההשפעה בעצמו, שהרי מהקב"ה הוא נוטל. [וזהו גדר 'תלמיד'; הרב הוא מקבל ההשפעה מהקב"ה והוא מכניס את התלמיד תחת חסותו, ואף הוא נהנה מאותה השפעה בהתאם ליכולתו ולבית קיבולו] (עפ"י שיחות מוסר לגר"ח שמואלביץ כג תשל"א, ב תשל"ג).

'ולא נשאתי כפי בלא ברכה' – כבר תמהו, מה המעלה המיוחדת בדבר שבגללה האריך ימים, הלא חובה היא כבכל שאר המצוות, לברך עליהן עובר לעשייתן? וכתב בטורי אבן שעד לדורו לא היו נוהגים בברכה זו, והוא הנהיגה, ובגלל זכות זו האריך ימים. וסתם ולא פרש מדוע לא ברכו על מצוה זו עד לר"א בן שמוע. והמהרש"א נתן טעם בדבר, כיון שאין זו המצוה אלא לטובתן של ישראל שתחול ברכת הקב"ה עליהם (ופירש באגרות משה (או"ח ח"ג יז) כונתו, שהייתי אומר שהיא כהכשר מצוה ואינה גמר מצוה. [ובמקום אחר תמה באג"מ על טעם המהרש"א]. ואולי יש לפרש עוד, דהו"א שהיא כשאר מצוות שבין אדם לחבירו שאין מברכין עליהן, וכעשיית צדקה וחסד). ויש מי שפרש, משום שברכת כהנים גופה ברכה היא, ולא תקנו ברכה על ברכה, כמו שכתבו הקדמונים על ברכת המזון, קידוש, ועוד (חדושי הרד"ל סוטה לט).

הסבר אחר ניתן בדבר (עפ"י אגרות משה שם; שו"ת משיב דבר סוף ח"א; חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב ה ועוד) שר"א בן שמוע ברך בעצמו ולא רצה לצאת בשמיעה מכהנים אחרים כשאר ברכות המצוות, מפני הטירוף והבלבול [או משום שדומה ברכת כהנים לתפילה]. וממנו למדו כולם לנהוג כן (וכנפסק במגן אברהם להלכה. וע' ערוך השלחן. וע"ע במרומי שדה).

הסבר נוסף (כן צדד באגרות משה או"ח ח"ד כא, ב): ר"א בן שמוע היה מברך גם כאשר היה שליח צבור בעצמו ונשא כפיו, מפני שהיה בטוח שלא יתבלבל, וכיון שנקבעה הלכה כמותו שכן צריך לעשות, שהש"ץ מברך ואין בזה חשש הפסק באמצע תפילתו, על כן נתברך באריכות ימים משום זכות הוספת הברכות (וע' בהעמק שאלה (בהעלותך קכה, יא) ובמרומי שדה שפירש פירוש נוסף, ולדבריו יוצא הדין להפך, שש"ץ כהן כשנושא כפיו אסור לו להפסיק ולברך).

ככתבם וכלשונם'

'במה הארכת ימים...' –

'אם ראית תלמיד חכם שהאריך ימים, דע לך שהוסיף דקדוקים על חבירו, דברים שאינם כתובים בתורה, שהרי בפירושו אמרו במסכת מגילה במה הארכת ימים וכו' ואין שם דבר אחד מן התורה אלא דקדוקי של סברא שאינן של תורה' (ספר חסידים רי).

'סגולה לאריכות ימים – שמעתי מחסידים זקנים בשם הרה"צ הקדוש רבי יעקב יצחק מלובלין זצוקלה"ה, שבשעה שמקפלין תפילין של ראש כדי להניחו במטפחת, יניחו באופן זה שתהיה הקשר על המעברתא ולא מתחת התיתורא. והוא סגולה גדולה לאריכות ימים'.
(רמזי תורה לר' זאב וולף שערליף פר' האוינו בא,א)

'שמעתי מפי הצדיק ר' שמעון מירוסלאב, שהצדיק הקדוש מוהר"י מלובלין אמר לו בזה הלשון: אם תרצה להאריך ימים תכניע עצמך בפני כל צדיק' (סידור לב שמח לר' חנוך העניך מאלסעק).

'... שבכל אות מאותיות א"ב יש בו כח חיים מיוחד, כמו ששמעתי על 'במה הארכת ימים' דשלהי מגילה, דנחשבו שם כ"ב דברים ועניינים כשנוציא הכפולות ואשר אולי יוכל להיות שגם הם אין כפולים ממש, רק דוקא אותיות מנצפ"ך, ובספר יצירה בג"ד כפר"ת כפולות, ואין כאן מקומו, והם נגד כ"ב אותיות סדורים כסדר הא"ב, כל אחת חיות מיוחד מאות מיוחד, ואין כאן מקום באורם...' (מתוך ליקוטי מאמרים לר"צ הכהן, עמ' 126).
ע"ע מכתב מאליהו ח"ה עמ' 425.

'שאלו תלמידיו את רבי זכאי במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא השתנתי מים בתוך ד' אמות של תפלה' –
'היינו שלא נכנסתי לתפלה עם דמיון, שזה מורה 'השתנתי מים' כדאיתא...'.
(מי השלוח לקוטי הש"ס)

דף כח

'ואמר רבי יצחק: כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו אוכל טבלים. ולית הלכתא כוותיה' לפי שאינו דומה לטבל שהרי המתנות ניכרות לעצמן וכמופרשות ועומדות הן (עפ"י רמב"ן ור"ן חולין קלו: תורת חיים; מנחת חינוך תקו, יא).

הרא"ש נימק דין זה, לפי שאין קדושה במתנות אלא חובת-טבת הן. והכוונה היא שלכך אין איסור לזר האוכלן, אבל אין זו נתינת טעם לכך שאינן טובלות את שאר הבשר, שהרי גם מעשר מותר לזרים ואין בו קדושה, וטובל. אלא הטעם כדלעיל שהן כמופרשות ומורמות מעיקרא.
ע"ע במובא בחולין קלד: מהגר"א נבנצל שליט"א.

שאלות ותשובות לסיכום מסכת מגילה

להקל להעתיק ארון ספרים למקום אחר, אם לא צריכים לעשות בו שינויים בגופו, לקוצצו וכד'. וביחוד אם רוצים להעתיקו לאותו צד שהוא שם, ע"ש ובשו"ת אמרי ישר ח"א עט. וע"ע באריכות בשו"ת רב פעלים ח"ב או"ח כז).

ט. נחלקו רב פפי ורב פפא בשם רבא, האם מותר להפוך בית הכנסת לבית מדרש אף לא בימה"ד לביכה"נ, או להפך. אמר רב אחא: מסתבר כרב פפי, שכן אמר רבי יהושע בן לוי: בית הכנסת מותר לעשותו בית המדרש.

א. אף על פי שרבי יוחנן חולק, הלכה כרבי"ל כנגד רבי יוחנן (עפ"י תוס' ועוד).
ב. כשם שבני העיר מוכרים בית הכנסת, כמו כן יכולים למכור בית המדרש [ואף לשיטות האומרים שתשמישי קדושה אי אפשר למכור להפקיע קדושתן] (עפ"י אבני נזר או"ח לד; שבט הלוי ח"ו כד).

דין בתי ירושלים לטומאת נגעים, והאם נתחלקה ירושלים לשבטים – ביזמא יב.

דף כז

מב. א. מתי מותר למכור ספר תורה? מהו למכור ספר תורה ישן כדי ליקח בו חדש?
ב. מהם דיני הנחת ספרים זה על גבי זה, בספרי תורה, חומשים, נביאים וכתובים?
ג. גבו כסף לקנות דברי קדושה והותירו, או שמכרו כדי לקנות והותירו – מה דין המותר?
ד. יחיד או ציבור שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה – מה דינם?
ה. האם מותר למכור דברי קדושה של רבים ליחיד, ושל עיר גדולה לעיר קטנה?
ו. האם מותר למכור דברי קדושה ממכר עולם? האם מותר למכור בית הכנסת לעשות בו שימושים מבוזים?
ז. האם מותר להשתין מים בד' אמות של תפילה?

א. אין מוכרים ספר תורה אלא ללמוד תורה ולישא אשה. לא ימכור אדם ספר תורה אף על פי שאינו צריך לו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אפילו אין לו מה יאכל ומכר ספר תורה [או בתו] – אינו רואה סימן ברכה לעולם.

א. לא התירו למכור ספר תורה אלא לשתי מצוות אלו; לימוד תורה ונשיאת אשה, אבל לא לשאר מצוות (עפ"י תוס' ע"ז יג, ודלא כהשאלות). וגם לא לצורך פרנסה כשאין לו מה לאכול (עפ"י רמב"ם ס"ת י). ובירושלמי התירו לכדי חייו. וע' בשבט הלוי ח"ב קלג בבאור מחלוקת התלמודים בזה).
מוכרים ספר תורה לפדיון שבויים (מג"א ועוד, מובא במשנ"ב שם).

ב. אף כשכבר קיים מצות פריה ורביה, מוכרים ספר תורה כדי לישא אשה לקיום 'לשבת יצרה'. ומטעם זה מוכרים להשיא יתומה, הגם שאין האשה מצווה בפריה ורביה (עפ"י בית שמואל א סק"ב; מגן אברהם קנ"ט ומשנ"ב שם ס"ק כד). ויש אומרים שמוכרים גם בשביל האיסור שלא לשהות בלא אשה משום הרהור (ע' חלקת מחוקק א סק"י).

ג. ספר תורה של יחיד, נחלקו הפוסקים אם יכול למכור ולהוציא דמיו לחולין, אם לאו (ע' או"ח קנג, י). ודאי אין להורות לכתחילה למכרו [שלא בשביל לימוד תורה וכו'] אולם אין למחות ביד המיקל, כי לפי הנראה לא הכריעו בזה הפוסקים וספק דרבנן להקל (עפ"י אחיעזר ח"ג עט, ב. ולכאורה משמע שם שמדינא מותר משום סד"ר לקולא, וצ"ע. ובשבט הלוי ח"ו קצ) כתב שיש להקל למכור לצורך גדול).

קנט

קנה מלכתחילה ס"ת בשביל למכרו, או שקיבלו בחוב – מותר לכו"ע למכרו (פוסקים שם).
המגן-אברהם מצדד שאם נתנו לרבים לקרוא בו, אסור למכרו לדברי הכל, גם אם לא הקדישו
ממש, והעולם נוהגים היתר וצ"ל שסומכים שכיון שנהגו כן, כאילו התנו מלכתחילה שיוכלו
למכור (עפ"י משנ"ב קנג, סא-סב).

ד. גם ספרים הנדפסים שאין בהם קדושת ספר תורה, כיון שמצוה לכתוב ולקנות ספרי תנ"ך
גמרא ופירושיהם, אין למכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה (עפ"י הרא"ש ריש הלכות ספר
תורה). ופשוט שאם יש לו ספרים אחרים כיוצא בהם – מותר למכור, כי איסור מכירתם אינו
משום קדושה אלא משום שלא יתבטל מלימודם (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ד עב).

נסתפקו בגמרא האם מותר למכור ספר תורה ישן כדי ליקח ספר חדש. ומבואר בגמרא שאם הספר החדש
אינו מוכן אצל הסופר – ודאי אסור, שחוששים לפשיעה והתרשלות, שמא לבסוף לא יקנו, אבל כשהספר
מוכן אצל הסופר ואין חשש לפשיעה נסתפקו אם מותר אם לאו.

עברו ומכרו ספר תורה – יקחו בדמיו ספר תורה אחר, ולא יקחו בו כל דבר אחר שקדושתו קלה ממנו.

א. הש"ך (יו"ד ער סק"ג) פסק לאסור למכור ישן בשביל ליקח חדש משום שהיא בעיא דלא אפשטא
[ואעפ"י שזהו איסור דרבנן, משום כבוד התורה יש להחמיר. אגרות משה]. והלבוש והט"ז הקלו כשאין
חשש פשיעותא. ולמעשה יש להחמיר (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"ג קיג).

ב. מותר למכור ספרי תורה פסולים כדי לקבל בדמיהם ספר תורה כשר (אגרות משה יו"ד ח"ג קיג).

ב. מניחים ספר תורה על גבי ספר תורה, ותורה על גבי חומשים, וחומשים על גבי נביאים וכתובים, אבל
לא נביאים וכתובים ע"ג חומשים ולא חומשים ע"ג תורה.

א. לדעת הרמב"ם (ספר תורה ז, יד), חומשים אין להם קדושת ספר תורה, ולדעת הרשב"א (בתשובה
ח"א קמד) חומשים העשויים בגלילה כתיקנם הרי הם כספר תורה לכל דבריהם. ולפי שיטתו
אפשר שהאיסור להניח ספרים אחרים על גבי תורה וחומשים, אינו אלא כשהם קדושים
בקדושת ספר תורה, אבל אם אינם קדושים כגון חומשים חסרים ושאנם כתובים כהלכתם
[וכל שכן בספרים המודפסים] מותר להניח עליהם נביאים וכתובים (עפ"י שיעורי ר' שמואל ב"ב
יג. וכן נקט להלכה בערוך השלחן יו"ד רפב, כב).

ב. הנחת כתובים על נביאים – כתבו התוס' והר"ן להתיר [שלא כגרסה המובאת ברבנו בחיי –
ויקרא ח, ח].

ג. להלכה מותר לדבק תורה עם נביאים וכתובים בכריכה אחת, אעפ"י שאי אפשר שהנביאים
וכתובים לא יהיו ממעל לתורה, שכל שהוא בכרך אחד אינו גנאי (עפ"י בבא בתרא יג: ובתוס').
ואין קורין קריאת התורה בספר כזה בציבור, ולדעת הרמב"ם (ספר תורה ז, טז) אין קדושתו כקדושת ספר תורה.
ד. אף על הספרים הנדפסים שאין בהם קדושת ספר, אין להניח עליהם דברים אחרים או ליתן
בתוך הדפים. ואולם דפים שמיעדם לכתובת דברי תורה, מותר להניחם בין דפי הספר (כן משמע
בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ד עב. ומשמע מדבריו שגם חפצים שאינם ספרים אסור להניחם ע"ג ספר. וכן שמעתי
מהגר"מ אליהו שליט"א [ולו"ד היה מקום לומר שאין בזה גנאי כמו בספרים, כענין דלאו מינה לא מחריב בה]).

ג. אמר רבא: גבו מעות לצורך ספר תורה וקנו והותירו – מותר להשתמש במותר לקדושה קלה ממה שגבו,
אבל מכרו דבר שבקדושה כדי לקנות בדמים דבר שקדושתו חמורה, והותירו – אסור להשתמש במותר
אלא לדבר שקדושתו חמורה, מלבד אם התנו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, שאז מותר להשתמש
בדמים לכל דבר, אפילו לפרש העיר.

ד. אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר: בני העיר (כולם או רובם. ויש אומרים: אף עשרה אנשים. ע' מאירי ורדב"ז) שהלכו לעיר אחרת ופסקו עליהם צדקה – נותנים לגבאי העיר, וכשהם באים לעירם, מביאים אותה עמהם ומפרנסים בה עניי עירם. יחיד שהלך לעיר אחרת ופסקו עליו צדקה – תנתן לעניי אותה העיר. ואם יש באותה עיר חבר-עיר (רש"י: תלמיד חכם המתעסק בצרכי צבור. ראב"ה: גבאי צדקה) – בכל אופן תינתן לחבר-עיר ואינה חוזרת אליהם כשהחזירים למקומם, וכל שכן כשיש שם גבאי שעניי שתי העיירות סומכים עליו.

ה. אין מוכרים של רבים ליחיד מפני שמורידים אותו מקדושתו. דברי רבי מאיר. אמרו לו אם כן אף לא מעיר גדולה לעיר קטנה [שהרי 'ברוב עם הדרת מלך'. ורבי מאיר סובר שבזה אין לחוש, כי מעיקרא קדושה ועתה קדושה, משא"כ מרבים ליחיד] – אלא אין לחוש ומותר אף ליחיד (עפ"י רש"י).

א. כן היא דעת הפוסקים שמותר למכור מרבים ליחיד ובתנאי שיהא דבר אחר שתחול עליו הקדושה או כאשר הדבר יישאר בקדושתו. וכן להשאיל באופן זה מותר משל רבים ליחיד (ע' מגן אברהם קנג ס"ק כו; ט"ז שם סק"ו; דובב מישרים ח"א סוס"י לו).

ב. אסור ליתן במתנה ספר תורה של רבים ליחיד או ליחידים (עפ"י דובב מישרים ח"ב סוס"י כא). מותר ליתן ספר תורה בהסכמת ראשי הקהל, כאשר בדעת המקבל ליתן את הספר לקהילה אחרת (עפ"י שו"ת שארית שמחה ג).

ו. לדברי רבי מאיר, אין מוכרים בית הכנסת אלא על תנאי שאם ירצו יחזירוהו. וחכמים אומרים: מוכרים אותו ממכר עולם, חוץ מארבעה דברים; למרחץ ולבורסקי לטבילה ולבית המים. רבי יהודה אומר: מוכרים אותו לשם חצר והלוקח מה שירצה יעשה (אף אותם ארבעה דברים).

א. הלכה כחכמים. וכתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א נא, א) שהיות ולא נפסק במפורש בגמרא הלכה כחכמים אלא שנוקטים כן משום שהלכה כרבים כנגד היחיד, יש להקל בשעת הדחק [כגון לצורך בניית מקוה טהרה הדרוש באותו מקום] כרבי יהודה (ועע"ש).

ב. לדעת הרמב"ם (תפלה יא, יז) והרא"ש, כשמוכרים על ידי שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר – מותר אף לארבעה דברים אלו. וכן פסק השלחן-ערוך (קנג, ט). אבל יש מהראשונים שאוסרים (ראב"ד, וכן החזיק בדעתו בתשב"ץ ח"ב קע ועוד). וכתב בבאור הלכה (שם) שמסתבר להחמיר. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב מה) אם לא במקום הפסד גדול, שיש לסמוך על המקלים (וע' גם בשו"ת שבט הלוי ח"ח לא), שמעיקר הדין מותר אלא שלמעשה ישתדלו שלא למכור לדבר מגונה. ואם הקונה סתרו לגמרי לאחר שיצא לחול ובונה מבנה אחר במקומו – אין חשש בדבר).

ג. מכירת בית כנסת לעשות שם בית תפילה – ודאי הוא בזיון גדול כארבעה דברים הללו ויותר. ונראה שיש לאסור בזה לכולי עלמא אף בשבעה טובי העיר ובמעמד אנשי העיר (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ב מה, ע"ש). ובמקום אחר נראה מדבריו שאם אין לציבור צורך בדמים לבניית בית הכנסת ולכל דבר שבקדושה, יכולים למכור את בית הכנסת לכל דבר, אף לעשות בו בית תפילה (ע"ש בח"ג כז).

ז. אמר רב יהודה אמר שמואל: מותר לאדם להשתין מים בתוך ד' אמות של תפילה [שלא נתקדש המקום אם לא שייחזרוהו לתפילה, כבית הכנסת]. אבל צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות, שכל ד' אמות תפלתו סדורה בפיו ושפתיו עדיין רוחשות. [וכן המשתין, צריך לשהות כדי הילוך ד' אמות משום ניצוצות. וכן צריך להרחיק ד' אמות ממי הרגלים].

[מבואר בגמרא שממדת חסידות שלא להשתין מים בתוך ד' אמות של תפלה, ואמר רבי זכאי שבזכות הנהגה זו האריך ימים. והנצי"ב כתב: דוקא ברשות שלו, אבל ברשות הרבים אין צורך אף לא ממדת חסידות].

צד אחד ברבית - ע' ב"מ סה.

דפים כז - כח

מג. אלו הנהגות טובות נמנו בסוגיא שבזכותן האריכו חכמים ימים?

שאלו תלמידיו את רבי זכאי, במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא השתנתי מים בתוך ד' אמות של תפלה, ולא כניתי שם לחבירי ולא ביטלתי קידוש היום (על היין). אמא זקינה היתה לי, פעם אחת מכרה כיפה שבראשה והביאה לי קידוש היום. [תנא, כשמתה הניחה לו שלש מאות גרבי יין. כשמת הוא הניח לבניו שלשת אלפים גרבי יין. וכן מסופר על רב הונא שמישכן את אבנטו בשביל ליקח לקידוש היום]. רבי אלעזר בן שמוע אמר לתלמידיו כששאלוהו במה האריך ימים: מימי לא עשיתי קפנדריא לבית הכנסת, ולא פסעתי על ראשי עם קדוש (שההולך על גבי מסיבתן של היושבים בקרקע, נראה כפוסע על ראשיהם), ולא נשאתי כפי בלא ברכה (שהכהנים מברכים על המצוה קודם נשיאת כפיהם). רבי פרידא: מימי לא קדמני אדם לבית המדרש, ולא ברכתי לפני כהן [תלמיד חכם] (רש"י: בסעודה. ויש מפרשים: בקריאת התורה. ואפילו הכהן כפוף אליו ואינו חשוב כמותו. עת"ס), ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה. [רבי יצחק בשם רבי יוחנן אוסר לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה כמו טבל. אבל אין הלכה כן, ומכל מקום החמיר רבי פרידא שלא מן הדין. ע"ע בשפת אמת]. רבי נחוניא בן הקנה: מימי לא נתכבדתי בקלון חברי, ולא עלתה על מטתי קללת חברי [כמו שנהג מר זוטרא, כאשר עלה על מטתו אמר מחול לו לכל מי שציערני], וותרן בממוני הייתי. רבי נחוניא הגדול: מימי לא קבלתי מתנות [וכן נהגו רבי אלעזר ורבי זירא, שמיאנו לקבל מתנות מבית הנשיא, משום וישנוא מתנת יחיה], ולא עמדתי על מדותי, וותרן בממוני הייתי. רבי יהושע בן קרחה: מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע [וכן למד רבי יוחנן לאסור מדברי אלישע ליהורם. ורבי אלעזר במשלי. רבי אלעזר אמר: המסתכל בפני רשע עיניו כהות, כמו שנגרם ליצחק אבינו משום שהסתכל בעשו הרשע].

הנצי"ב צדד שזהו איסור מדינא ולא מדת חסידות בעלמא.

ומכל מקום נראה שדוקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בצלמו ודמותו אסור, אבל ראייה בעלמא מותר (מגן אברהם סו"י כה).

רבי זירא: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני, ולא הרהרתי במבואות המטונפות, ולא הלכתי ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא ששתי בתקלת חבירי, ולא קראתי לחבירי בחניכתו / בחניכתי.

דפים כח - כט

מד. א. אלו דברים אסור לעשותם בבית הכנסת משום קלות ראש וזלזול, ואלו מותרים?

ב. מה דין הנ"ל בבית הכנסת שחרב?

ג. 'ודאשתמש בתגא חלף' - כיצד?

קסב